СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК XLVIII. Ч. 105. Джерзі Сіти, Н. Дж., понеділок, 6-го травня 1940. No. 105. Jersey City, N. J., Monday, May 6, 1940. VOL. XLVIII.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. П'ЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016. 4-0807. THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE.

РУЗВЕЛТ ТВОРИТЬ МИРОВИЙ ФРОНТ

ВАШИНГТОН. — На пресовій конференції кореспонденти запитували Рузвелта про його останні заходи в Італії. Рузвелт відповів, що він дійсно в останніх днях робив заходи, щоб не допустити в Европі до поширення війни. Ця загальникова відповідь повинна тимчасом задоволяти журналістів, казав президент. Зате в дипльоматичних колах говорять із певністю, що це з наказу Рузвелта звертався американський амбасадор у Римі, Филипс, до Мусолінія і просив його, щоб Італія не входила в війну. Розказують далі, що Мусолині ніби обіцяв, що Італія до війни не піде, але повного запевнення на це не дава. Зате допитував Филипса, чи американська суспільність розуміє його положення?

В заміну за вдержання миру американський уряд обіцяв Італії далекойдучі торговельні уступки. А коли б Італія пішла у війну, то Америка відразу проголосить свій невтральносний закон і заборонить довозити своїм кораблям до італійських портів ріжні продукти, перестерігав американський амбасадор.

КОМУНІСТИЧНИЙ РЕДАКТОР ПОПОВНИВ КРИМІНАЛЬНИЙ НАКЛЕП.

НЮ ЙОРК. — Суд признав редактора комуністичного часопису „Дейлі Воркера", Кляренса Гатавея, винуватим кримінального наклепу на паню Едіт Лигет, якого чоловіка замордували невідомі бандити в 1935 р. Лигет був редактором одного тижневика в Мінеаполісі, Мінн. Гатавей у „Дейлі Воркері" накидався на вдову Лигета й очорнював її. Суд засудив Гатавея на рік тюрми і $500 грошевої кари.

ПРИРІСТ НАСЕЛЕННЯ.

ВАШИНГТОН. — Цензусові обчислення в 42 більших і менших містах виказали, що пересічно населення в тих місцевостях зросло впродовж десятьох років на 9%. Але серед тим міст були такі, в яких населення зросло понад 9%, а були й такі, в яких населення змаліло.

КУПУЮТЬ ВЛАСНУ НАФТУ.

МЕКСИКО СИТІ. — Американська нафтова компанія Сінклера заключила контракт із мексиканським урядом і на основі того контракту буде купувати від Мексика ту нафту, яку Мексико сконфіскувало таки її самій. Це вважають за знак, що справа конфіскати американських копалень у Мексику стоїть для остаціх безнадійно і вони мусять числитися, що та конфіската тревала.

АМЕРИКАНСЬКІ ЗБРОЄННЯ ДОСТАТОЧНІ.

ВАШИНГТОН. — Президент Рузвелт заявив, що в найближчій будучності не потрібно буде жадати від конгресу нових грошей на американські зброєння. Бо на ту ціль уже призначено два біліони долярів. Поки ці гроші будуть обернені на зброю, забере трохи часу. Назагал, казав Рузвелт, зо зброєнням Америки не є так зле.

Ф. Б. І. ОБОРОНЯЄТЬСЯ.

НЮ ЙОРК. — Голова федерального бюра інвестигацій, Едгар Гувер, у прилюдній мові заявив, що в останніх часах спадають на його бюро обвинувачення, начеб воно працювало так, як працює ҐПУ, чи Ґештапо. Ці наклепи, казав Гувер, ширять американські червоні, які стараються в той спосіб здискредитувати його бюро з пімсти, що воно розкриває комуністичну роботу. Бюро буде далі боротися з тим „троянським конем", що хоче розсадити американський суспільний устрій із середини, казав він.

РУЗВЕЛТ ВИСМІВАЄ СВОЇХ КРИТИКІВ.

ВАШИНГТОН. — Перед зібраними 5,000 жінками, що влаштовували конвенцію студіювання державного правління, президент Рузвелт виголосив промову, в якій висмівав своїх критиків та закликав їх, щоб вони вже раз перестали говорити, що політика „нового розділу" є недобра, але щоб самі почали говорити, яка політика та яке законодавство серед теперішніх обставин булиб добрі.

БІЛЬШЕ ГРОШЕЙ НА БУДОВИ ДОМІВ.

ВАШИНГТОН. — Президент Рузвелт зажадав від провідників конгресу, щоб ухвалили більше грошей для „Федерал Гавзінг Адміністрейшен", яка займається фінансуванням мешкальних домів. Роботу тої адміністрації Рузвелт назвав дуже доброю. Скільки грошей на ту ціль зажадав Рузвелт, покищо невідомо.

ЧУЖЕ ПІД ЛІСОМ.

НЮ ЙОРК. — Посадник Ля Ґвардія накинувся мокрим рядном на компанії публичних ужиточностей, як вирібні електрики, ґазу і т. п., та сказав, що своїм монопольним становищем вони ставлять високі ціни на ті продукти щоденної потреби. Сказав Ля Ґвардія ці гарні слова саме в пору, коли в заряді міста носяться в думкою, щоби піднести в Ню Йорку ціну на іншу публичну ужиточність, а саме на переїзд підземними та надземними залізницями.

СУД ЗАБОРОНЯЄ ПІКЕТУВАННЯ ЮНІЇ ПРОТИ ЮНІЇ

Суд у нюйорській дільниці Бронкс видав судову заборону проти одного відділу пекарської юнії пікетувати проти другого відділу тої самої юнії.

Суддя станув на становищі, що того роду спори повинні бути полагоджені через машинерію, яку для таких спорів встановлено в юнії.

СПІЙМАЛИ ЖІНКУ, ЩО ВТЕКЛА З АРЕШТУ

Торонтонська поліція зловила Дженету Едісон, якій вдалося втекти з жіночого арешту. Вона була вбрана в мужеську одіж і крутилася по бічних вулицях міста. Поліція не догадуючися, що це жінка, арештувала її як волоцюгу. На поліційній стації, коли здіймили з неї шапку, пізнали, що вона жінка, яка недавно вирвалася була з місцевого арешту. Поліції Дженета Едісон сказала, що вона позичила одіж від одного приятеля. Вона втекла з вязниці потім, як повалила на землю ключницю і вирвала від неї ключі. Її засудили ще минулого вересня за побиття свого чоловіка і за крадіж.

РІСТ НАСЕЛЕННЯ МЕНШАЄ?

Американський Союз Фізичної Антропольоґії подає до публичного відома висліди довгих розслідів американських антропольоґів над висотою населення Америки, з котрого виходить, що нібито ріст американського населення зменшується.

До такого висліду приходить орґанізація на основі розсліду росту нових студентів університетів по стейтах: Норт Каролайна, Канзас, Кентокі й Висконсин за останніх 11 років. Ця тенденція до нижчого росту проявляється щойно в останнім поколінні, бо в попередних поколіннях в Америці слідно було тенденцію до збільшення росту людей.

Учені думають притому, що ці тенденції до більшого або меншого росту не мають нічого спільного з їжею. Зате вони більше схиляються до думки, що ріст має щось спільне з температурою підсоння; тепле підсоння саме нібито викликає зменшення росту.

РІДКИЙ АВТОМОБІЛЬНИЙ ВИПАДОК

Три дівчата стояли на хіднику Андрю Ев. у Бронксі, Ню Йорк, у пятницю під вечір, розмовляючи. Нагло на хідник впадає їдучи назадгузь автомобіль і звалює всі дівчата на землю, а одній з них роздавлює ногу. З авта вискочив 15-літній хлопчина, котрий спричинив цей випадок; забавляючися батьківським автом, він пустив його не хотячи в рух.

Хлопчина побіг до своєї тітки, що мешкала в сусідній камениці, розказав їй, що сталось, а потім вибіг з хати й пропав з околиці. Тітка повідомила його батька й цей забрав ранені дівчата до шпиталю. Одна 8-літня дівчина, котрій авто роздушило ногу, знаходиться в критичному стані.

ПЛАЗУН З ТРЬОМА ОЧИМА

Місячник „Нечурел Гисторі" подає в своїй останній книжці, що в Новій Зеляндії, на мало людьми відвідуваних островиках, живе ще й досі плазун з трьома очима. Трете око знаходиться на верху голови.

Живе звіря в ямах, видовбаних мевами, і часто з ними ділить нору. Називають його туатара. Є воно нащадком породи, що вже давно вигинула.

ЖІНКА ОБВИНУВАЧУЄ ЮНІЮ ЗА АРЕШТУВАННЯ

На розправі проти 36 осіб, що відповідають перед судом у Ню Йорку за те, що, мовляв вони при помочі юнійної орґанізації додали міліон долярів до коштів перевозу товарів у місті, станула як свідок власниця одної перевозової фірми і посвідчила, що юнія візників держала її під арештом у своїй канцелярії три години, поки вона не підписала з ними подиктованого юнією контракту.

МОЛОДЬ ПРОТИ КОНСКРИПЦІЇ

На одноденній сесії Конґресу Молоді в Торонті місцева молодь висловила свою опозицію відносно конскрипції людності для військової служби, хіба, що Канада булаб безпосередньо загрожена. Ця резолюція перейшла майже одноголосно. Конґрес Молоді думає почати акцію на широку скалю, щоб дістати якнайбільше прихильників проти конскрипційного руху, що його хочуть поширити на цілу Канаду. На 24. травня Конґрес має знову зійтися, щоб обговорити справу ширше. На Конґресі були репрезентовані осі організації молоді: У. М. С. А., усі протестантські церкви, трейдюнії, студентські і бізнесові клюби і політичні кружки ріжних переконань.

НЕВДОВОЛЕННЯ З АЛІЯНТІВ

СТОКГОЛМ. — Американські кореспонденти доносять, що хоч аліянти заявляють, що вони Норвеґії не покинуть, то їх наглий відступ викликав таки всюди загальне невдоволення. До цього причиняється заява норвезькгоо полковника, що виступив з публичним обвинуваченням аліянтів, котрі навіть не повідомили норвезькі частини, що відступають. Назагал панує переконання, що німці опанують скоро таки цілу Норвеґію, з винятком самої півночи, де самі скали і нема доріг. Окреме враження зробив маніфест славного письменника Кнута Гамсуна до норвезького народу, в якім він обвинувачує аліянтів.

ВЧИТЕЛЬКА ПОБИЛА ШКОЛЯРКУ

В нюйорській школі ч. 91. 57-літня вчителька, панна Мері Ботлер, побила в клясі одну 10-літню школярку, а коли заряд школи приказав їй вийти зо школи й піти додому, вона відмовилася це зробити, а коли заряд покликав поліцію, вона звела завзяту бійку з трьома поліцаями. Ці відставили її просто до шпиталю, до відділу для умово хорих.

Побита учениця має знаки на всьому тілі від перстеня на руці вчительки.

НА ЖИТТЯ І СМЕРТЬ.

БЕРЛІН. — Канцлер Гітлер заявив молодим офіцирам німецької армії, що Німеччина веде тепер війну на життя і смерть. Серед офіцирів був настрій повний оптимізму, бо з Норвеґії надходили вісті про німецьку перемогу.

В НОРВЕҐІЇ.

Цю сцену зняв Вилйем А. МекҐейл, капітан американського товарового корабля „Мормаксі", в норвезьким порті Трондйемі. Він побачив цю сцену несподівано одного дня: німецькі воєнні кораблі збираються висаджувати на беріг жовнірів на інвазію Норвеґії. Капітан довіз свій корабель щасливо до Америки; він мав на ньому шведського золота на суму півпята міліона долярів.

ПОЛЬСЬКЕ „СЛОВО" ПРО ПОЛЬСЬКЕ МИНУЛЕ Й ТЕПЕРІШНЄ

ПАРИЖ. — Паризьке польське „Слово" пише в числі з 17. березня б. р. між іншим таке: „Десять нам відомих століть вели словянські народи цілком іншими шляхами. І спричинили, що деякі з тих народів стали від соток років народами-невільниками; зате польський нарід був впродовж довгих віків панським народом: підбивав, поневолював інших, панував над ними, призвичаївся вважати себе за щось ліпше від сусідів, дивитися на них як на нижчий рід людей, як на добичу і матеріял, здатний тільки до служби. І хай мені ніхто не говорить, що представляю тут тільки погляди „шляхетської", отже померлої Польщі. Бо передусім шляхетська Польща не тільки не вмерла, але в тому, що було в ній найбільш сутнім, в готовості до бою, в погорді до доробкевичівства, в переконанні своєї вищости, живе сьогодні в широких масах не тільки інтеліґенції, алє й простого люду. Прошу запитати хлопського сина. Прошу поговорити з цим магазинером із Тарнова, або з тим возним з Білостоку, як задивляються на чехів. Всюди невідмінно стрічаємо те саме: гордість народу панів, який — слушно чи неслушно — не хоче зрозуміти ментальности словянських сусідів".

Покликана до провідницької ролі...

Не зважаючи на повище сказане, у тому самому „Слові" з 7. квітня б. р. читаємо, що Польща „покликана сьогодні більше, ніж інший нарід, перенята провідницьку ролю в федерації середущо-східної Европи". Така федерація, згідно з тим польським маячінням, обіймалаб народи, чи держави, які є „між Одрою й Дніпром, Балтиком і Дунаєм" і мусілаб бути монархією.

КОМЕНТАР „УКРАЇНСЬКОГО СЛОВА".

Паризьке „Українське Слово", що обговорює обширно оті польські „пляни", пояснює, що теперішнє „Слово" це та сама газета, що називалась у Польщі „Виленське Слово", яке в ч. 218 з 11. серпня 1938 р. писало таке: „Для Польщі повстання Закарпатської України булоб явищем просто трагічним"...

Ридз — цілком просто дурний.

Ось те „Слово" розписується ще широко про „польські історичні місії". Притому не може поминути, чому Польща не сповнила своєї „місії" за останніх 20 років. І вияснює між іншим тим, що на її чолі стояли такі особи як Смігли-Ридз. „Слово" саме дивується, „яким способом чоловік, такий немудрий як Ридз, міг відіграти в 35-міліоновій державі таку велику ролю". Часопис каже далі таке: „Трудно когось переконати, що він дурний, але вмовити в когось, що він мудрий, надзвичайно легко". Отже так повстав Ридз як „геній" і „божество" Польщі, що наніс їй стільки нещастя і стільки трагедії. Та, пише „Слово", за те його годі винувати, бо: „Ридз не був ані зрадником ані запроданцем; він був ганц айнфах дум". Ці останні німецькі слова, що відносяться до Смігло-Ридза, звучать українською мовою так: „Попросту дурень".

МОСКОВСЬКА АРМІЯ, МОСКОВСЬКА ПЕСА, МОСКОВСЬКИЙ ТЕАТР.

КИЇВ. — „Вісті" подають таке: „Театр Червоної Армії Київської особливої Військової округи до 22. роковин Робітничо-Селянської Армії й Військово-Московської Фльоти готує до постанови пєсу „Полководець Суворов"...

НОВИЙ УКРАЇНСЬКИЙ ЖУРНАЛ.

ПАРИЖ. — Вийшло перше число „Вістника української греко-католицької Церкви у Франції", якого видавцем і начальним редактором є о. Перідон, ректор української греко-католицької місії у Франції. „Українське Слово" зазначує, що журнал „звертає на себе увагу дбайливістю своїх статтей, які всі написані в патріотичному дусі та наміренні. Особливо дві статті цікаві під оглядом свого змісту і значіння: про великого українського патріота та князя української Церкви, митрополита Андрія Шептицького, і про невтомного вчителя-виховника української молоді, єпископа Івана Бучка". Заголовковінєта виконана по мистецьки малярем О. Савченко-Більським.

ПОГОДИЛИСЯ ЩОДО ШВЕЦІЇ.

МОСКВА. — Совети оголошують, що ще тому два тижні Совети і Німеччина погодились у справі Швеції. Станули на тому, щоб її невтральність не була нарушена. Між Советами і Швецією ведуться тепер нові переговори в справі навязання тісніших торговельних зносин.

"SVOBODA" (UKRAINIAN DAILY)
FOUNDED 1893.
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays by the Ukrainian Press and Book Company, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Письменний текст оголошення має бути в адміністрації 48 годин перед появою числа, в котрім оголошуючий хоче мати своє оголошення.

З Канади належить посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order. За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016. 4-0807.

За оголошення редакція не відповідає.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J.

МАЯЧІННЯ

Десь у когось з поляків (чи не Бартосевіч!) вичитали ми свого часу таке: „Коли цинік Антистен виставляв на публичний показ свій подертий плащ, то Сократ сказав йому, що з тих дір і лахміття виходить на яв порожня і гординя". Таке приходить нам на думку, коли приглядаємось до тієї акції, яка ведеться в Америці в справі відбудови Польщі. Щоб нас хто зле не розумів, заявляємо, що не треба змішувати з нашими заввагами цеї допомогової акції, що її ведуть американські поляки, самі, чи разом з американцями, а яка призначена для жертв польсько-німецької війни. Ми далекі від того, щоб чимнебудь шкодити гуманітарному ділу як такому. Ми є тільки проти того, щоб за гуманітарною акцією скривалася така політична акція, яка використовує американський сентимент не тільки для допомоги нещасним жертвам війни, але й на те, щоб здобувати симпатії й попертя для відбудови давньої Польщі. Кажемо виразно „давньої", бо, очевидно, ніхто з нас ніколи не мав нічого проти того, щоби поляки були свобідні та мали свою власну державу на своїх землях. Зате ми є рішучими ворогами давньої Польщі, побудованої на крові й кривдах українського народу.

Український нарід, де він не жив би, є проти того, щоб українські землі могли бути знову під Польщею. І ми, американські українці, є теж проти того. Ми теж певні, що проти того буде і кожний свободолюбний американець, якщо тільки пізнає, чим була давня Польща, та яку величезну кривду вона завдавала тим міліонам українців, яких прилучено до неї шляхом насильства. І то при помочі тої брутальної сили, якої велику частину складали також і американські поляки.

Коли приглядаємося до тих усіх привітів, влаштовуваних тепер у честь ген. Галера, і вчитуємось у зміст промов та тих комунікатів, що їх пускається тут і там до американської преси, то завважуємо, що чим далі, тим виразніше виходить на яв польська пропаганда за відбудову давньої Польщі. І так є, що з одного боку ллються сльози зприводу польської трагедії, розстрілів, голоду і т. п., а з другого піддається, що та трагедія мусить бути вілості направлена в такий спосіб, що мусить бути відбудована ціла давня Польща зо всіми землями, як тими, що є під Німеччиною, так і тими, що є під Совєтами. Цього ніби вимагає ще й цивілізаційна місія Польщі. За те і йому подібне інше польське маячіння, до якого ми вже привикли, згадуємо тепер тому, щоби показати, що польська порожня і гординя не міняються навіть тоді, коли Польщу діткнуло велике нещастя, коли вона в неволі й у нужді. Навіть у такому моменті польська пиха, як тільки де вдасться приєднати для Польщі яке чуже серце, використовує це на те, щоб наново відбудовувати руїну, що була тюрмою для міліонів не-поляків, а навіть для думаючих поляків.

НАША НЕВТРАЛЬНІСТЬ І ВІЙНА ІДЕОЛЬОГІЙ

Головне українське нещастя полягає в браку міри. І то головно в справах громадських та політичних. В бажанні „бути більшими католиками за самого папу". Берім як приклад сучасну війну між аліянтами і Німеччиною. Головна прикмета цієї війни полягає, як відомо, в тому, що аліянти, не бажаючи вести війну на лінії Зігфріда, намагаються всіма силами поширити війну на території невтральних держав, доводячи їм, що справа аліянтів фактично їх власна (тих менших, невтральних країн). Але невтральні країни, навіть і погоджуючись теоретично, роблять усе можливе, щоб залишатися надалі невтральними і не дати себе втягти в війну „за їх власну справу". Це відноситься не тільки до маленьких країн, як Бельгія чи Голяндія, що бояться бути розтертими між двома великими млиновими колесами, — але навіть і до таких великих держав, як Злучені Держави Америки, а далі й Італія. Рузвельт, як відомо, не так давно проголосив, що Злучені Держави повинні думати не про участь у війні, а про додатню участь у мирових переговорах, щоб з тих переговорів вийшов кращий світ. Таке є й наше бажання. Нам треба йти за прикладом тих великих і менших невтральних країн. Ми не маємо ніякої рації розпинатися за аліянтів, якщо вони будуть підтримувати божевільні польські мрії про відбудову Великої Польщі, ані за Німеччину, що віддала Москві Західню Україну. Ані з одного, ані з другого боку не висунено в жадний спосіб української проблеми, а колиб навіть і було висунено, то треба булоб ще придивитися до того, наскільки те висунення булоб щире та реальне... Наш найбільший і зрештою єдиний інтерес — збирати всі свої сили, щоб виступити солідарно не в зударі величезних інтернаціональних сил, що участь в ньому магла би бути фатальна тільки для нас самих без особливої користи для тієї чи іншої воюючої сторони, — але в моменті виснаження цих сил, коли суперники праґнутимуть миру і спокою. Ми повинні бути готові на той момент... Тимчасом нерозважні люди намагаються вже тепер анґажувати нас на тому чи іншому боці. І для того висувають ріжні... ідеольоґічні моменти. Ніби теперішня війна це не війна величезних економічних, імперіяльних інтересів, але війна... партійних гасел. Ніби Англія і Франція відстоюють проти Німеччини не так свої загрожені кольоніяльні імперії, а тільки... демократію та свободу! Ніби аліянти зацікавлені не в зломанні военної сили Німеччини, а тільки в заступленні її націстського тоталітарного режиму режімом ліберальним і демократичним! Так бодай видається деяким українським політикам, що раді все перебільшувати та видаватися більш завзятими ворогами „націзму", „тоталітаризму", „фашизму" і т. д., ніж ті англійці й французи, що тепер кров проливають. Таж сам англійський міністер заграничних справ, Галіфакс, говорячи в „Дорчестер готелі", зазначив дуже ясно і недвозначно, що „обвинувачення Англії, ніби вона напала на Німеччину, щоб знищити її авторитарний режім, не має жадних підстав. А доказом того можуть служити ті дружні відносини, що ми утримуємо з іншими країнами, що знаходяться також само під авторитарними режімами". „Осерваторе Романо", орґан Ватикану, що не заперестає своєї праці над осягненням справедливого для всіх миру, пише з цього приводу в числі з 23. квітня:

„Ця заява має свою вагу, що переходить далеко поза межі звичайної полеміки поміж ворогами. Бо коментарі, що повстали зприводу цієї заяви п. Галіфакса, відкрили без жадного труду поміж тими країнами з авторитарним режімом, що з ними Великобританія піддержує й далі дружні відносини — Еспанією й Італією (а ми додамо ще й Португалією — Е. О.). Щодо цієї останньої, то і французький премієр Рено багатозначно натякнув на неї в своїй доповіді Комісії Зак. Справ у тому самому змислі і напрямку. Французький премієр підкреслив, що Франція, залишаючи на боці всі ідеольоґічні розходження, продовжуватиме в відношенні до цих двох країн, що лежать при одному і тому самому морі, політику порозуміння не тільки для розвязання спільних інтересів, але й особливо для забезпечення миру..."

До цих фактів додамо недавню звістку про висловлене з боку Англії бажання розпочати з Москвою (а це вже більш тоталітарний та автократичний режім!) комерційні зносини... Для тих українських політиків, що не звикли думати державними категоріями, а виходять виключно з інтересів маленьких пересварених між собою „ідеольоґічних" групок, таке наставлення Англії й Франції цілком незрозуміле. Але вже хочаб і задля цього їхнього непорозуміння, мусілиб вони бути обережні і не поспішатися поперед батька до пекла, та не проголошувати „ідеольоґічних війн" в світовому маштабі, коли до них навіть світові велетні не мають великої охоти...

Евген Онацький, Рим.

УКРАЇНЦІ ПІД НІМЕЦЬКОЮ ОКУПАЦІЄЮ

(Чи не паперові заяви?)

Для інформаційних цілей подаємо те, що пишуть „Краківські Вісті" з 24. квітня про офіційну заяву німецького ґенерал-ґубернатора Франка в справі долі українського населення на українських землях, що тепер опинились під владою Ґенерал-Ґубернаторства.

Отже ґенерал-ґубернатор заявив українській делеґації, що зявилась на чолі з проф. В. Кубійовичем, що він у перших починах своєї праці зложив в імені Німеччини „святочну заяву, що по безприкладних кривдах, що їх зазнали народи бувшої польської держави, збудованої на несправедливості, національні ґрупи Ґенерал-Ґубернаторства матимуть змогу свобідного розвитку".

Далі заявив ґенерал-ґубернатор, що вже „доручив керівникові люблинської округи негайно звернути українцям загарбаний поляками собор у Холмі". „Цим актом", казав ґенерал-ґубернатор, „буде знову направлена одна з найбрутальніших кривд, яку заподіяла польська держава українському населенню".

Про те, яку акцію можуть вести українці під німецькою окупацією, сказав міністер Франк таке: „Українське населення в рамцях Ґенерал-Ґубернаторства зможе розвивати без перешкод своє власне життя згідно зо своїми звичаями та обичаями".

Заявивши, що „німці прийшли сюди не на те, щоб винародовлювати, але щоби під опікою німецької держави ущасливити всі національні ґрупи, які їм довіряють", сказав іще ґенерал-ґубернатор про самоуправу для українського населення таке:

„Всюди там, де українці творять більшість населення, буде самоуправа в українських руках так, щоб українці ніде не були під польською владою. Соціяльна опіка дасть українцям змогу занятись орґанізацією допомоги для своїх земляків, які її потребують, власними силами і в тісній співпраці з владою Ґенерал-Ґубернаторства. Крім цього в Криниці буде український живець для хорих".

Пояснення у справі холмського собору.

Холмський катедральний собор Пресвятої Богородиці, що тепер має вернутися знову до українців, був для поляків у Холмщині „символом їхнього панування". Поляки, як забрали собор, усунули величавий іконостас та вибілили до мистецьки розмальовані стіни. Народня леґенда приписує будову собору Володимирові Великому. А Іпатієвський Літопис подає, що собор перебудував коло 1235 р. галицький король Данило.

ВЛАСТИВА ПРИЧИНА НОРВЕЗЬКОЇ ТРАҐЕДІЇ

Про події в Норвеґії та надзвичайно скору окупацію цього краю німцями вже появилося багато писань, розвідок та здогадів. Пишеться багато про т. зв. „пяту колюмну" (назва походить від еспанських націоналістів, які творили диверзію на задах льояльістів), себто націстичних прихильників, які запустили в Норвеґії глибоке коріння та прямо зрадили свою вітчину.

Вдомий американський кореспондент Отто Д. Толішус пише про це ось так:

Правдивими чинниками, що отворили німцям ворота, були неприготованість, заскочення, удар, дезорганізація, довго плекана антимілітаристична традиція, сумнів у сили власного народу та плекання крайних ідеольогій, що розділили край, вкінці також сумнів у зовнішню поміч.

Устійнено, що розказ здержати стріляння у фіорді коло Осльо походив не від зрадників, але від адмірала Г. Різена, який є начальником норвезької фльоти та членом норвезької партії праці, отже люди вони без тіни підозріння.

Це також промовляє проти того, начеб Відкун Квіслінґ, як голова змови, викликав заколот між норвезькими жовнірами. Норвезькі власті тверджять, що цей приказ видав адмірал Різен не тільки в своїм власному імені, але також в імені королівського уряду.

Це правда, що майор Квіслінг працював рука в руку з німцями, й що він мав симпатиків в армії, які саботували мобілізацію, здали деякі важніші місця та приказували своїм воякам не стріляти. Одначе, як твердить речник норвезького уряду, таких старшин було дуже мало. Що більше, брак інформацій та загальне замішання грали більшу ролю ніж зрада. А норвезька армія дала неодин приклад справжнього геройзму...

Німецьке здобуття Осля, як доказують офіціяльні звідомлення норвезького уряду, напів-урядові німецькі комунікати та невтральні звідомлення, вповні підтверджують вище наведені факти. Ніхто не повідомив офіціяльно норвезький уряд про наближення чужих кораблів; їх щойно побачив один норвезький корабель прибережної сторожі й тоді почав стріляти, але скоро був затоплений. Отже чужинецька армада почала плисти догори фйордом, у якому в противенстві до того, як повідомлено, були погашені світла, одначе не були заложені міни, які мали бути поперетинані зрадливими руками. На відгук стрілів командант морської округи в Гортен вислав корабельну стежу, щоб довідатися про національність зближаючоїся фльоти. Доперва аж над раном, в 2-гій годині, норвезький уряд довідався, що кораблі були німецькі.

Тимчасом округа Гортен приготовлялася до битви й вислала одну сотню людей. Ті жовніри скоро були обезвладнені, бо це були новобранці, які не мали военного знання.

Норвезький корабель „Оляв Триґвазон" затопив малий німецький корабель, а також другий корабель ушкодив німецький кружляк „Емден". У тій битві німці зуміли впакувати до пристані два кораблі з військом. Вони вмаширували до міста, роззброївши залогу пристані й узяли команданта. Під охороною білих хоругов поставили ультимат управі міста Ослью з заявою, що коли воно не здасться, буде знищене бомбами. Управа здалася на команданта пристані, який, будучи в руках німців, здав місто.

Одначе найважнішою причиною, на думку згаданого кореспондента, був факт, що норвежці не могли на час змобілізувати своєї армії. Він пише:

Мобілізація була проголошена щойно тоді, коли німці прибули вже до Осля й коли уряд вивтікав зо столиці. Цей стан збройних сил приписується майорові Квіслінґові та його прихильникам, хоч ані він ані вони не були всилі їх орґанізувати, ані розкладати.

Бо майор Квіслінґ був Дон Кіхотом у норвезькому політичному житті, якого ніхто не брав поважно. Він зорґанізував національ-соціялістичну партію, видавав журнал, але зібрав усього 20,000 голосів на 1,250,000 голосуючих.

Випадки потверджують, що майор Квіслінг обдурив німців (чи не подібно як д-р Ото Кусінен Сталіна у Фінляндії? — Ред.). Він був часово використаний на час, а тепер забутий. Його ґазета перестала виходити.

Що ці елементи грали та могли грати ролю „пятої колюмни", пояснюється тільки тим, що Норвеґія не була приготована до наступивших випадків. І вони її перемогли.

Микола Голубець.

ЖОВТІ ВОДИ

Історичний роман.

(37)

Зрадів гетьманич неймовірно легкою перемогою й велів трубіти до повороту. Задоволений і безпечний, виправив табор до Крилова а сам пішов комуніком здовж Дніпрових берегів у напрямі Кодака. Та його радість розвіяв Чаплинський. Підїхавши до гетьманича, що любувався дикою красою Дніпрових порогів, промовив:

— Вибачайте, ваша милість...

— Слухаю.

— Боюся, що коли ми з тими татарськими волами та баранами вернемось на волость, то шляхотська братія на сміх підійме нашу „вікторію".

— Не розумію... — збентежився гетьманич.

— Проста справа. Маю відомості, що орда була впору повідомлена про нашу експедицію. Воли й вівці залишила нам на забаву, а сама подалася в Крим, щоб рушити на нас у пору для неї, а не для нас пригожу...

— Відкіля ви набираєте всіх тих відомостей?...

— Голову дав нам Господь на те, щоб думала й турбувалася, очі на те, щоби бачили, а вуха на те, щоб слухали... — відповів виминаючо Чаплинський.

— Боюся, що вам голова запалилася від степової спеки.

— Маю крім цього відомості — не відставав Чаплинський, — що Хмельницький не спить... Добре буде, коли ваш табор цілим до Крилова дібється, не попавши в сильця, що їх понаставляв у степу пан чигиринський сотник...

Гетьманич зупинив коня.

— Хмельницький? Чого це він вам ні на хвилину з голови не сходить?

— Тому, що, за моїми відомостями, не хто інший, а він попередив орду про нашу експедицію, не хто інший, а він загнув пароль на нашу вікторію. Вона йому не по нутру, а наша перемога над ордою перехрещує його нікчемні пляни...

— Хмельницький?... — задумався гетьманич. — Деж він тепер?

— З ласки вашої при житті й на волі, а за моїми відомостями у Бужині, або десь у його околиці...

— У Бужині... — повторив глухо Конецпольський. До гетьманича прискакав Лащ. Конецпольський звернувся до нього:

— Клопіт, пане стражнику! Дивні речі оповідає пан староста Чаплинський. Вірити тяжко, а не вірити...

— Що таке? — зацікавився Лащ.

— Де пан староста тих відомостей набрався, не знаю, але оповідає, мовляв ця наша легка перемога в Кучугурах, це діло Хмельницького.

— Тим разом, значить прислужився нам і Речі Посполитій, пан чигиринський сотник...

— Коби то він мав добро наше й Речі Посполитої на думці! Навпаки!

— Не розумію...

— Справді, тяжко зрозуміти, але пан староста запевняє, що Хмельницький остеріг орду перед нами.

— То й добре.

— Мало того! Пан Чаплинський лякає мене, що Хмельницький розставив у степу засідки на наш табор...

— Це вже булоб гірше...

— Тяжко повірити, а не повірити...

— Значить стягти небезпеку на себе й на військо — докінчив Лащ.

— Щож робити?

— Коли можна, унешкідливити Хмельницького. Щойно тепер мені впало в око, що нема його поміж старшинами чигиринського полку...

— Вимовився родинними справами, а я й не наставав на нього. Думав, що краще буде без його допомоги...

— Зле думали, пане хорунжий, коли спустили його з ока... Деж він тепер?

— Каже пан Чаплинський, що в Бужині!...

— Вислати комунік до Бужина й ухопити того непевного добродія — порадив Лащ.

— Комуніком їхати незручно — вмішався Чаплинський. — Думаю, що вистане післати когонебудь з рейментарським письмом до пана Радлінського в Крилові. Йому там видніше буде, як порадити собі з Хмельницьким.

— Похідний час... — міркував Лащ, — як би так пану Хмельницькому й глотку прорізати, ніхтоб не здивувався...

— Добре говорить пан стражник — підхопив Чаплинський. Шию врізати ребеліянтові, поки час!...

— Ну й спішно вам до шиї Хмельницького! — пробував підсміхнутися гетьманич.

— Чим довше вона буде ціла, пане хорунжий, тим гірше для нас і для Речі Посполитої! — сказав Чаплинський гостро й безоглядно.

— Трудно! З шиєю ще підождемо, а наказ про арештування пана Хмельницького й посадження його в остріг посилаю зараз пану Радлінському. На вашу відповідальність, пане старосто!

(Дальше буде).

В КОЖНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА".

ВІД УКРАЇНСЬКОГО КОНҐРЕСОВОГО КОМІТЕТУ

НА ЯКІЙ ОСНОВІ І З ЯКОЮ МЕТОЮ СКЛИКАЄТЬСЯ КОНГРЕС

Американські українці, що визнають кличі самостійности, соборности і народоправства (демократії) України, будуть мати один спільний народній Конґрес. Є добрі вигляди, що за ним підуть дальші спроби спільної акції для піддержки змагань України до державної волі. Це покищо єдиний випадок такого громадського порозуміння між українцями, що розкинені по цілому світі. Нема його між нашою еміґрацією в жадній іншій країні, нема його ще і в сусідній Канаді. Про рідні землі вже й не згадувати, бо там нема змоги заявити ні згоди, не незгоди.

Цей успіх є найліпшою відповідлю тим одиницям, які невдоволені з того, що чотири запомогові орґанізації мають керівний голос у справі Конґресу. Чому цю справу ведуть чотири Союзи і чому вони не можуть випустити її зо своїх рук?

Пригадаємо ще раз, що запомогові орґанізації взялися за справу Українського Конґресу аж тоді, коли загрожувало кілька конґресів і кілька краєвих акцій. Вони перші найшли після довгих переговорів основу для одного Конґресу. В крайній потребі вони взяли на себе той тяжкий громадський обвязок, якого не могла виконати перед ними жадна інша орґанізація.

Хто охочий критикувати цю дорогу, якою йде Конґресовий Комітет, той нехай поставить собі питання: Що ліпше? Чи піти цею дорогою і мати один Конґрес? Чи кинути цю дорогу і мати, замісць одного, кілька конґресів. Представники чотирьох запомогових Союзів рішили, що ліпше мати один Конґрес, як розбиття і кілька конґресів. Знаємо, що загал нашого орґанізованого громадянства думає таксамо.

На днях був кинений закид, що Конґресовий Комітет запомогових орґанізацій накидає не-демократичним, диктаторським способом свою волю іншим орґанізаціям. Цей закид мусимо рішуче відперти. Запомогові орґанізації запросили до співпраці всі інші центральні орґанізації, що мають свої відділи або членів у більше ніж одному стейті — всіх їх знайшлося 15 — і дістали від них піддержку своїх найважніших рішень.

Політична плятформа Конґресового Комітету була підписана без спротиву і без застережень усіми 15 центральними орґанізаціями, до яких вона була вислана, хоч кожна з них мала вільне право її відкинути. На філядельфійській нараді з 13-го квітня з 14 приявних орґанізацій тільки невеличка меншість трьох орґанізацій робила критичні уваги до ділової плятформи (реґулямін) Конґресу. Але в поіменнім голосуванні і вони — без примусу і без якогось натиску — приняли її.

Коли у висліді того політична плятформа Конґресу має за собою добровільні підписи 19 центральних українських орґанізацій в Америці, а ділова плятформа Конґресу дістала приблизно таку саму піддержку, то ми питаємо: Чи було коли захоплене якою акцією ширше коло українських орґанізацій в Америці? І чи була між нами яка інша демократична акція, яка мала за собою ширшу піддержку, як теперішня конґресова акція? Ми такої не знаємо.

Де допускається вільне голосування „так" і „ні", там нема диктатури. І коли чотири запомогові орґанізації запрошують 15 інших орґанізацій і дають їм право вільними голосами відкинути свої пропозиції, або не брати зовсім участи в проголошенім ними Конґресі, то це є демократія.

Кожна орґанізація має право ще сьогодні відкрито відступити на бік, якщо вона не погоджується зо способом ведення Конґресової акції. Але якщо котра з них добровільно пристала до акції, тоді її демократичним, громадським обовязком є льояльно піддержати спільне діло.

Після філядельфійської наради Конґресової Ради багато було мови про десять пунктів ділової плятформи Конґресу. Подаємо їх тут до загального відома нашої еміґрації. Вони звучать:

ДІЛОВА ПЛЯТФОРМА КОНҐРЕСУ АМЕРИКАНСЬКИХ УКРАЇНЦІВ.

1. Уряди чотирьох запомогових орґанізацій складають Конґресовий Комітет, у якому кожна орґанізація має по пять представників.

2. Конґресовий Комітет укладає плятформу і політичні напрямні (резолюції) Конґресу.

3. Конґресовий Комітет проголошує плятформу в пресі, а політичні напрямні Конґресу подає до відома центральним орґанізаціям і запрошує до співпраці ті орґанізації, які приймуть ту плятформу і політичні напрямні.

4. Конґресовий Комітет разом з представниками центральних орґанізацій — по двох від кожної — творять Конґресову Раду.

5. Конґресова Рада радить над пропозиціями Конґресового Комітету. Внесення поодиноких членів Ради мусять бути наперед приняті Комітетом.

6. До обовязків Конґресового Комітету належить виконування ухвал Конґресової Ради.

7. Всі ухвали Конґресового Комітету є важні за згодою всіх чотирьох орґанізацій.

8. Відозви, заяви та інші ухвали в справі Конґресу підписує тільки Конґресовий Комітет.

9. Конґресовий Комітет становить постійну президію Конґресу.

10. Виконання ухвал Конґресу і дальше наладження акції тутешніх українських орґанізацій на допомогу державним змаганням України належить до Конґресової Президії, яка притягне до співпраці при тому Конґресову Раду на тих самих основах, як вони співпрацювали перед Конґресом.

Перших девять пунктів цеї ділової плятформи відносяться до скликання і переведення Конґресу і вісім із них уже вповні виконані. Що вони були добрі і доцільні, це показала практика. Через них Конґрес не розбився, навпаки, переведення його стоїть перед успішним закінченням.

Девятий пункт відноситься до проводу на Конґресі, а десятий до того, що має бути після Конґресу. Обидва ці пункти випливають із завдань, які має виконати Конґрес.

Відколи піднеслись перші голоси про потребу конґресу, всі, що порушували цю справу, признавали Конґресові одно й те саме завдання: піддержати державні змагання українського народу в теперішній переломовій хвилі.

З того виходить, що — поза можливі інші цілі — Конґрес у першу чергу мусить бути маніфестацією, тобто однозгідним і солідарним піднесенням перед широким світом голосу в обороні прав українського народу на вільне державне життя на рідній землі.

Відповідно до того мусить бути будована програма Конґресу. Маніфестується тільки спільні думки, маніфестується єдність, а не розходження. З тої річевої причини, а не з диктаторських забаганок, кожна установа, яка скликалаб цей Конґрес, мусить підготовити його так, щоби перед світом він виглядав на орґанізований вияв одної волі й одного бажання. З тої причини запропоновано, що Конґрес повинні перевести ті самі люди, що його в усіх подробицях підготовили. Це говорить девятий пункт ділової плятформи.

Друге завдання Конґресу: вирішити способи, як повести дальшу допомогу державній боротьбі українського народу. На філядельфійській нараді Конґресової Ради ця справа була так представлена 15 центральним орґанізаціям:

Запомогові орґанізації вважають, що після Конґресу треба продовжати далі спільну акцію на допомогу Україні. Єдність цеї акції після Конґресу можна забезпечети лише таким способом, коли ті самі чотири орґанізації, які довели до одного Конґресу, будуть і після нього керувати дальшою акцією. Якщо їм не вдасться дійти до порозуміння, то не зробить того ніхто інший.

Згідно з тим Конґресовій Раді були представлені дві можливі дороги: або Конґрес доручить вести дальшу краєву акцію теперішньому Конґресовому Комітетові, а він притягне до співпраці інші центральні орґанізації. Або дальшу спільну акцію після Конґресу треба залишити.

Велика більшість Конґресової Ради піддержала відразу думку, щоб дальшу акцію доручити Конґресовому Комітетові. Зпоміж членів Конґресової Ради вийшло тоді внесення, щоб Конґресовий Комітет виконував на Конґресі функції постійної президії і щоб він продовжав далі спільну акцію після Конґресу.

В голосуванні ці пропозиції були приняті одноголосно. Вони містяться в десятім пункті надрукованої вище ділової плятформи.

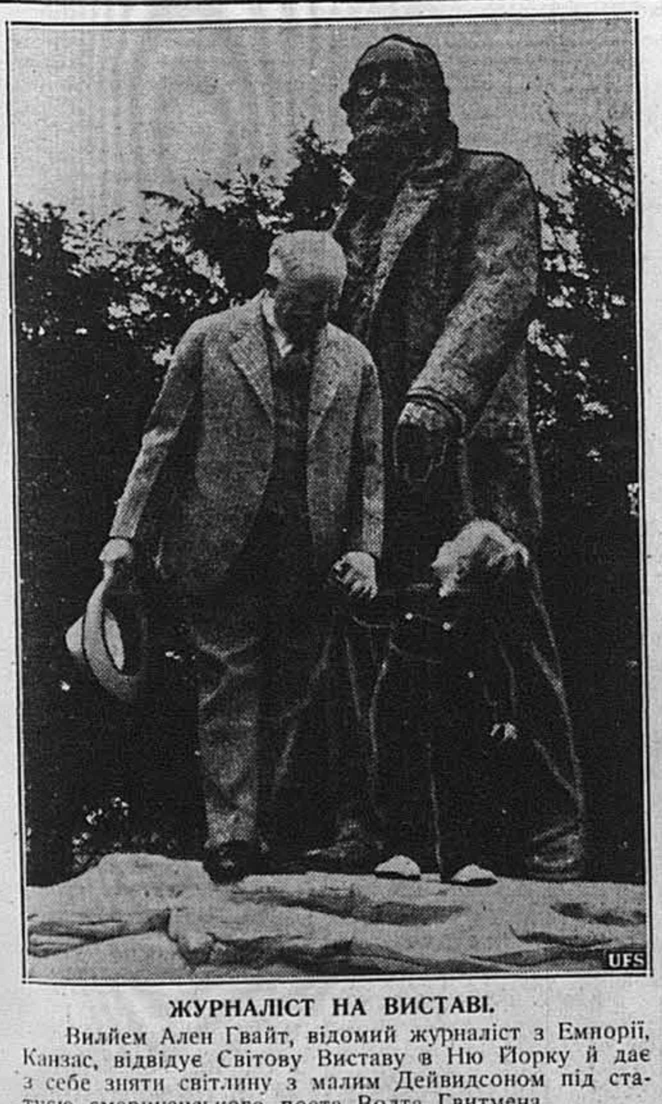
Це не значить, що те рішення буде накинене Конґресові. Делеґати на Конґресі будуть мати змогу самі голосувати над тими пропозиціями. Відповідно до їхнього рішення, або будуть продовжатись дальші спроби спільної акції, або вони будуть залишені.

Щоб забезпечити Конґресові успіх, Конґресовий Комітет мусів докладно розважити і підготовити кожний крок. Ми певні того, що український загал в Америці одобрює це і піддержить нас у тому. Це виявилось у заявах представників центральних орґанізацій на нараді Конґресової Ради.

Коли тепер дехто хоче добачати в цій пляновій підготовці Конґресу диктатуру і розпускає навіть тенденційні або видумані вістки про деякі справи, що були обговорювані на Конґресовій Раді, то забуває, що крім диктатури існує ще громадська самодисципліна. Теперішня хвиля вимагає її від нас як найбільше і на Конґресі і після нього.

Конґрес Американських Українців у Вашинґтоні має промовити перед світом в обороні поневоленого українського народу. Тільки ми маємо змогу сказати, що український нарід хоче бути вільним. Тому наш голос мусить бути сильний і солідарний.

Ми певні, що українське громадянство в Америці сповнить 24-го травня гідно цей свій громадський обовязок.

ЖУРНАЛІСТ НА ВИСТАВІ.

Вилйем Ален Гвайт, відомий журналіст з Емпорії, Канзас, відвідує Світову Виставу в Ню Йорку й дає з себе зняти світлину з малим Дейвидсоном під статуею американського поета Волта Гвитмена.

ФОНД КОНҐРЕСУ АМЕРИКАНСЬКИХ УКРАЇНЦІВ

На фонд Конґресу Американських Українців зложили дальші пожертви:

Тов. ім. М. Січинського, від. 78 У. Р. Союзу в Імпіріял, Па., $15; Андрій Животко $5, Степан Шпілюр $5, Олекса Чорномаз $5, Юрій Лавровський $1. — Разом	$31.00
Тов. ім. Максима Залізняка, від. 48 У. Р. Союзу в Скрентон, Па.	5.00
Тов. ім. Михайла Драгоманова, від. 1-ший Оборони України в Ню Йорку, Н. Й.	10.00
Відділ 59 Союзу Українок в Балтімор, Мд.	5.00
Сестрицтво Неп. Зачаття, від. 11 Провидіння в Філядельфії, Па.	5.00
Тов. Провидіння, від. 25 Провидіння в Стейплетон, Н.Й.	10.00
Бр. св. Михаїла, від. 211 У. Н. Союзу в Степлетон, Н. Й.	25.00
Попередно оголошено	1,090.00
Дотепер зібрано	$1,181.00

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ

ВІНДЗОР, ОНТ.

З діяльности 341-го відділу У. Н. Союзу.

Заходом названого відділу, який приміщується в Українськім Національнім Домі, відіграно внеділю, 3-го березня ц. р., трагедію в 5 діях п. з. „Полонена душа". Штука ця написана на тлі українського революційного життя в Західній Україні в роках 1922—27 і представляє харктеристичний образ з життя сільського орґанізатора й провідного члена підпольної оранізації, сина священика, Романа Ранківського, котрого арештує польська поліція на донос сільськго жида - доносщика. З жалю за сином помирає старенький батько Романа, а хвора на параліж мати проживає в нужді й на ласці добрих людей. Поліція, не маючи доказів вини, випускає його на волю. Та доносщик, бажаючи пімститись на Романові за те, що він зорґанізованим бойкотом селян прогнав його з села, снує проти нього нові пляни. За його намовою поліція знов арештує Ранківського і змушує його до видання імен усіх членів підпольної орґанізації, намовляючи його вступити на службу поліції. В міжчасі доносщик викидає матір Романа за довги з їх власної хати; стара, немічна мати, стає вуличною жебрачкою.

Романа, котрий відкинув усякі пропозиції команданта поліціїі, переводять, згідно з пляном доносщика, до другої тюрми тою вулицею, де жебрає його мати. Побачивши свою матір жебрачку, він попадає у велику розпуку. Щоби рятувати матір від жебрачої торби, вступає на службу поліції, дістає гарне приміщення для себе та матери й добру платню. Рівночасно стає зрадником, бо видає всіх своїх найкращих товаришів і свою кохану Ліду в руки поліції. Та добре становище й гроші Романа не вдоволяють. Викиди сумління не дають йому спокою. Він зводить із собою страшну душевну боротьбу, бо відчуває, що повнив національний злочин. У приступі божевілля він вистрілом з револьверу вбиває свою матір, опісля прибулого команданта поліції, а вкінці себе самого.

В штуці виступали: Р. Кадлубільний грав ролю о. Ранківського; пані Реваковська — Ранківську; Романа — О. Тяжкий; Ліду — панна Г. Мартинюк; Сурмача — Ярема-Стецій; Зборовича — Ф. Пристанський; Степан — В. Човник; Микола — І. Зінь; Василь — В. Мартинюк; Гершка — О. Цукорник; Комісаря — Ф. Мартинюк; детектива — О. Червак; поліцаїв — М. Лисий і М. Стецій. Штуку назагал відіграли добре.

Кореспондент.

КЛІВЛЕНД, О.

Відчит про У. З. Х.

Користаючи з присутности пані Галичин на окружнім зїзді ОДВУ в Клівленді, наша громада на Істсайд Клівленд запросила її, щоб вона дала відчит для нашого жіноцтва в Українськім Народнім Домі, щоби почути, що діється в українському жіночому житті.

Вслід за тим 11. лютого п. Галичин виголосила в нас дуже річевий і розумний реферат про Український Золотий Хрест ОДВУ, якого головою є вона.

Говорила вона про наші визвольні змагання в 1918 році й про ролю, яку в них відіграла українська жінка. Участь української жінки в тій боротьбі була індивідуальна, бо через брак жіночих орґанізацій не мала вона належного зрозуміння для визвольної боротьби. Нині наша жінка відчула брак жіночої орґанізації й при кожній нагоді горнеться до неї. Повстало в нас багато жіночих орґанізацій і жіночих видавництв. На рідних землях ворог знищив наше орґанізоване життя, але тут, в Америці, ми маємо нагоду розвинути наші жіночі орґанізації якнайкраще, тільки треба хотіти й мати добру волю. В нас є заслужена жіноча орґанізація, що обєднує кілька тисяч українських свідомих жінок. Це Українськиий Золотий Хрест ОДВУ. Та, на жаль, не всі жінки розуміють вагу жіночої орґанізації, не свідомі цих великих завдань, що їх на себе приняв У. З. Х. Ольга Басараб є провідною зорею жіноцтва У. З. Хреста. Вона служила вірно ідеї, за неї своє цінне життя віддала. На її світлих учинках виховується українська жінка, повна патріотизму й посвяти.

Просила бесідниця, щоби наші жінки вступали в ряди У. З. Х. й спільно, як жінки інших націй, змагали до одної наміченої цили, а це здобуття української незалежної держави.

Кілька щирих і палких слів сказав п. Володимир Душник, редактор „України".

При кінці п. Бусько кількома річевими словами попросив присутніх, щоб на цили У. З. Х. зложили жертву. Збірка принесла $12. По $1 зложили: С. Горній, П. Данилович, С. Галичин, В. Душник; по 55 ц.: І. Сподар, Жовківський; по 50 ц.: П. Білаш, К. Бусько, А. Коберська, С. Кравчук, С. Чорній, П. Полівчак, Й. Стойко, М. Боюн; дрібними $3.

Михайло Сентій, секр.

ЕРЛ ОФ АТЛОН,
новий ґенеральний ґубернатор Канади,
що недавно приїхав на своє становище з Англії.

УРЯД УКРАЇНСЬКОГО КОНҐРЕСОВОГО КОМІТЕТУ

Голова — **Микола Мурашко.** Адреса:

NICHOLAS MURASZKO
81 Grand Street, Jersey City, N. J.

Секретар — **Антін Цурковський.** Адреса:

ANTIN CURKOWSKY
817 North Franklin Street
Philadelphia, Pa.

Касієр — **Степан Корпан.** Адреса:

STEPHEN KORPAN
524 Ovive Street, Scranton, Pa.

Контрольор — **Василь Шабатура.** Адреса:

WASYL SHABATURA
527 Second Ave., Pittsburgh, Pa.

Анґлійська назва Комітету:

Ukrainian Congress Committee of America.

ШІКАҐОВСЬКА ХРОНІКА

Подає Степан Куропась.

190-тий відділ У. Н. Союзу в Піорія, Ілл., відвідав орґанізатор У. Н. Союзу, п. Д. Білецький, разом з дописувачем в неділю, 21. квітня. Раннім ранком виїхали в дорогу і за 3 години проїхали автом 165 миль дороги та стрінулися з основником і довголітнім секретарем відділу, п. А. Кушем. Довідалися, що відділ існує вже 21 років і числить 18 дорослих членів. Складається по рівній половині з галичан і волиняків з околиць Кремянця. В Піорії, говорив нам п. Куш, був відділ „Звйонзку" і „Общества" і хоч там поляків і руських більше ніж українців, то не вдержались і перестали існувати, а відділ У. Н. Союзу існує.

Орґанізатор намагався з місця довідатися, чи є які вигляди, щоб можна було збільшити відділ бодай до числа 25, щоб відділ міг мати делеґата на наступну конвенцію. Говорили ми з кількома можливими кандидатами в члени У. Н. Союзу. Та виявилося таке: галичан у місті більше нема, але є ще українці з Волині, та ті байдужі, а в додатку комунізуючі. Всетаки зрушили справу з місця настільки, що „обробили" кількох кандидатів, а головно звернули увагу на те, що відділ можна побільшити дітьми таки самих членів. А українці в Піорії мають гарні діти. На жаль, не могли ми їх бачити, бо одні є в університеті стейту Іллинойс в Шемпейн, а другі вже на посадах.

Безробіття в Піорії нема і люди маючі. Діти секретаря покінчили університет, дочка є журналісткою та працювала навіть деякий час у Шікаґо в „Геральд і Еґземінер", а тепер є в Каліфорнії, а син на державній посаді у Вашинґтоні. Були на зборах відділу, на яких було присутніх 6 членів; решта працюють у неділю, або мешкають на фармах і на збори не приходять.

Секретар відділу перед нашим відїздом запевняв, що наскільки У. Н. Союз переводить передконвенційну кампанію, то і Піорія візьме в ній участь і буде мати свого делеґата на конвенції в Гарисбурґу.

Орґанізування членів до У. Н. Союзу натрапляє у нас на великі трудноці. Хоч наших людей у місті, яких ще можна вписати до У. Н. Союзу, є ще „леґіони", то, як доносить мені орґанізатор У. Н. Союзу, тяжко з ними всіми бачитися. Всі наші люди працюють переважно в день, а днем орґанізатор сидить вдома, або тратить час на поїздки, бо не може нікого вдома застати, а вечорі не вистарчають на працю. В Дітройті говорив він інакше. Там люди працюють на три зміни (шифтс) і тому там орґанізаторові можна краще використати час. Можна в день і вечорами з людьми говорити. Є випадки, що орґанізатора зо страху до дому не пускають, а є й такі, що як пустять, то кажуть: ми тут американці, наші діти американці, тут усе по американськи в нашій хаті й американську асекурацію маємо. А дітей мають наші люди багато, а це вже вказує на те, що в хаті не все так дуже „по американськи". І наші страви люди варять, і образи українські, й до української церкви ходять, а проте до У. Н. Союзу вписати їх тяжко. Їхне говорення є хіба на це, щоб мати себе чим оправдати, що не хочуть вступити в члени У. Н. Союзу. Заслонюються наші люди Америкою, так, якби У. Н. Союз не був також „американський". Таж він в Америці зродився, тут виріс і тут уже 47 літ прожив!

Польська шікаґовська громада не зневірюється останніми невдачами своеї дипльоматії і збройної сили. Хоч у забуття пішли бувші міністри і ґенерали, що в часі існування Польщі час від часу відвідували шікаґовських поляків, хоч воскресла Польща знову розлетілася, то наші поляки вірять, що вона ще раз воскресне. І виходить, що вірять вірою правдивою, бо переводять грошеві збірки на поміч скитальцям, полоненим, на відбудову краю і т. д. Останніми часами зібрали впродовж кількох тижнів 15 тисяч долярів на т. зв. лікувальний фонд, за гроші якого мається купити санітарні вози для польської армії у Франції. **Провід** у збірках ведуть **священики,** які не минають ні одної неділі, щоб не згадати в костелі про бідну „ойчизну" і не зібрати фінансову поміч для неї.

Передконґресова акція в нас закінчена. Тепер орґанізації нічого на ширшу скалю не задумують робити, бо чекають на конґрес у Вашинґтоні, який, на їх думку, має зясувати наше відношення до визвольних змагань України. З Шікаґа вибирається 14 делеґатів, бо стільки вибрано досі. Та їх буде певно більше.

Українські Великодні Свята притягнули багато наших людей до церков, які на воскресну неділю були переповнені. Багато, дуже багато є в нас людей, що живуть далеко й працюють у неділю. Є і байдужі до церковних справ. Та всі вони, бодай раз на рік, на поклик воскресних дзвонів сходяться до своїх церков, щоби привитати Того, що життя своє віддав за велику ідею. Так було і цього року, з тою лише зміною, що людей було ще більше, як минулими роками, бо всякий спішив на Великдень до церкви, щоб „зідхнути" до Бога, бо на рідних землях мабуть уже і „зідхати" не можна.

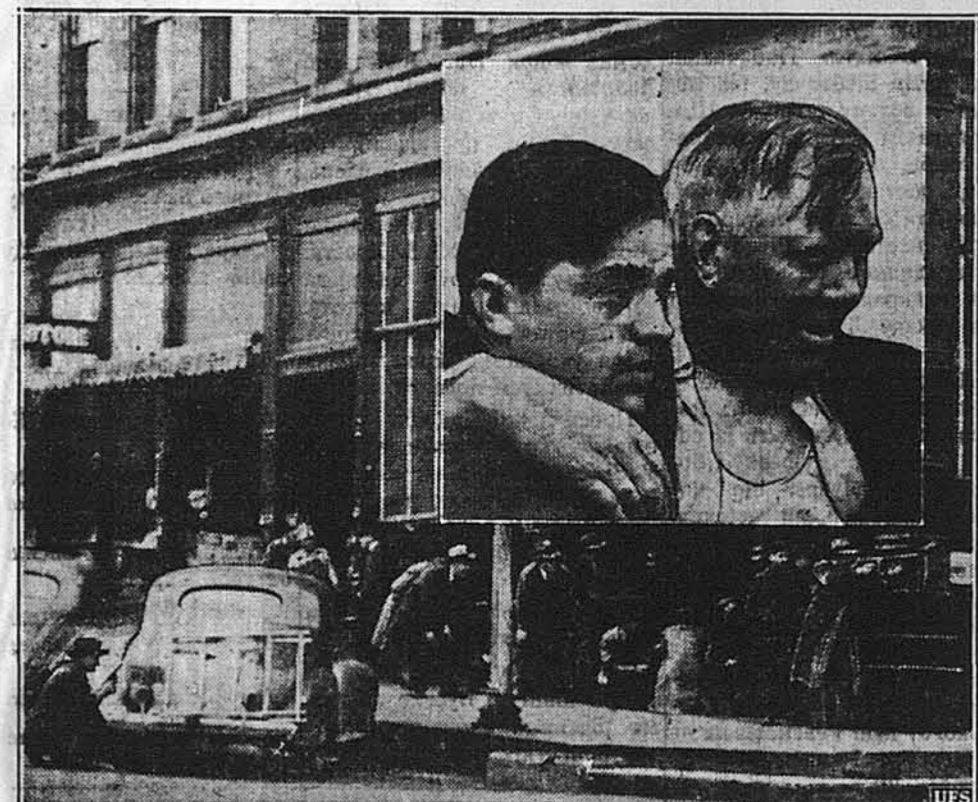
Великодну проповідь у церкві на Оклей виголосив о. Марків Ч.С.В.В. Незвичайно патріотична і зворушлива проповідь о. Маркова глибоко тронула людську душу і витискала з очей сльози.

„Христос воскрес по ріжних муках і Голгофті", казав проповідник, „воскресне й Україна, бо переможе правда над темнотою". Ось такою вірою український народ жиє, а віра є спасенною. У нас бувають завжди гарні святочні обходи у Великодні Свята, бо є більше священиків. От хочби взяти читання св. Євангелія трьома мовами: українською, грецькою і латинською, і трьома священиками!

БОРОТЬБА В НОРВЕҐІЇ.

Карта фйорду Мольде (1), в котрому ведеться завзята боротьба між анґлійцями й німцями.

БИТВА З БОЖЕВІЛЬНИМ.

Поліція міста Берлинґтону, в стейті Айова, перестрілюється з Генріем Рібом, котрого вона пішла арештувати. Ріб забарикадувався в своїм домі й стріляв, поки його не вбили. У малім образочку чоловік направо — це поліцай Гарі Андерсон, котрого Ріб пострілив.

НА НАРОДНІ ПОТРЕБИ

БОСТОН, МАСС.

Коляда для українських скитальців школярів у Мбджанах.

Молодечий кружок українських дівчат ім. „Дочки України", що є діяльними в народній праці при громаді української православної церкви в Бостоні, кожного року йдуть колядувати на цілі Рідної Школи. Цього року тому, що наша Батьківщина опинилася в московсько-большевицькій неволі, було вирішено, щоб іти колядувати і післати поміч найбіднішим і сиротам, українським школярам, що тепер на чужині в Моджанах учаться, прогнані ворогами з рідної Батьківщини.

Ходили колядувати під проводом пані Анни Виноградник отсі: Марійка Музика, Анна Івашко, Марійка Каськів, Софія Івашко, Марійка Золочівська, Анна Оверко, Катря Золочівська, Галина Довганюк. Касієркою була Анна Івашко. Вона доручила цю збірку о. Каськову, щоби переслав через Обєднання на призначену ціль.

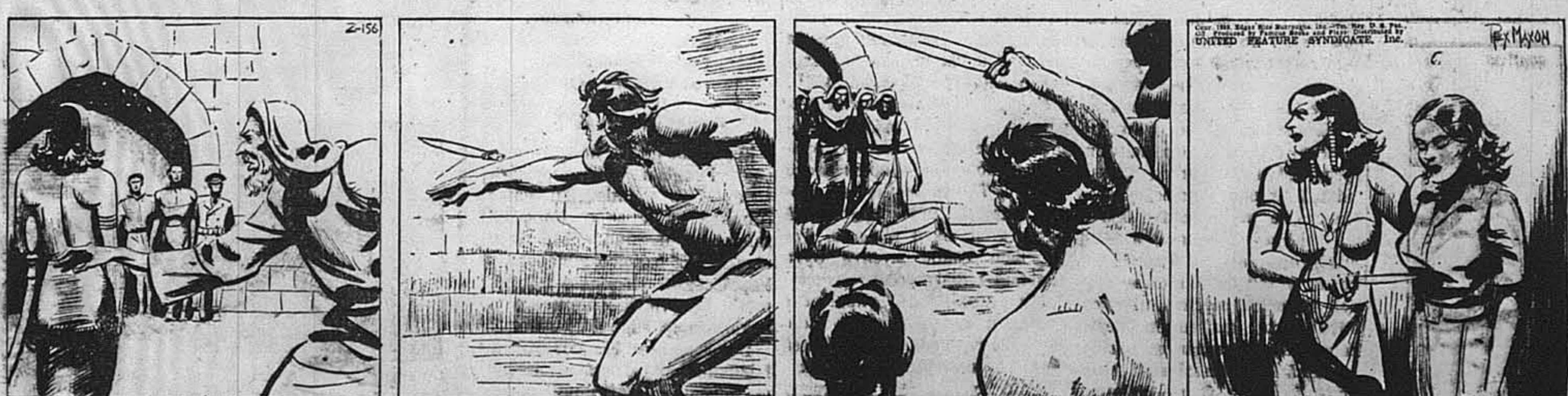
Коляду зложили по $2: о. В. А. Каськів, Д. Кузь; по $1: М. Гримак, Олена Школяр, Д. Бортник, І. Буцяк (з Нюберипорт, Масс.), С. Кощ, П. Гриценко, Софія Музика, Анна Попович, Софія Козак, О. Бербелицький, Софія Шафранська, І. Берестецький, Марія Шлідз, Д. Пашак, В. Терлецький, М. Довганчук, Катерина Зінковська, М. Давискиба, Євдокія Матеік, А. Івашко, І. Виноградник, С. Кучер, Олимпія Войтків, П. Боднар, Марія Хомин, М. Боднар, Анна Шемета, П. Мороз, Г. Зварич, Марія Балко, С. Попович, Текля Золочівська, М. Мигован, Магдалина Хархут, Анна Переходюк, Марія Оверко; по 50 ц.: К. Хейціцька, К. Гринюк, П. Попович, К. Січкоріз, І. Томаш, С. Зінко, А. Смарш, І. Буцяк, Г. Костецький, Ю. Чопик, Т. Вонс, А. Чопик, П. Вонс, Д. Сілінський, П. Вульчак, Т. Марущак, Е. Кутна, В. Виноградник, П. Масна, М. Зварич, О. Шафранська, Ф. Бойко, Т. Купчик, А. Гурчаковська, Г. Попович, Г. Петрейко, Я. Довганчук, О. Сейнериб, Ф. Дейвид, Н. Н.; Н. Н. 40 ц.; по 25 ц.: Д. Романів, К. Любачівська, А. Бортник, К. Штогрин, М. Парфенюк. Було заколядовано разом $56.65.

В імені українських дітей сиріток та голодних і бездомних школярів дякуємо нашому отцеві пароxові, що в церкві проголошував громадянам за жертви, а колядницям за труди. Ми, членці кружка „Дочки України", раді, що можемо сповнити свій громадський обовязок. Віримо незломно, що в рідній школі наша будучність. Будемо дальше працювати і помагати українським школярам. Розуміємо, що наука це найгостріший меч на ворогів українського народу.

Дочка України,
Анна Виноградник.

ТАРЗАН І ВОҐНІ ТОРУ

(156)

На приказ королеви високий жрець простягнув руку, щоби потягнути за ручку, що мала відкрити камінні двері до вулькану. Черговим кроком мало бути потручення Дженети в отвір, під яким клекотіла розтоплена вульканічна лява. Потручення мала доконати королева Агті. Тарзан і Дарно стояли остовпілі в дверях.

Але не довго. Тарзан немов блискавка кинув мечем у сторону жерця. Меч засвистав у повітрі і помчався просто до жерця та впився йому в груди. Жрець, захитавшись, упав трупом. Всі остовпіли на хвилю і ніхто навіть не ворохнувся. Всі боялися, що найменший рух принесе звідкись нещастя. Стояла мовчки навіть королева.

Але ця мовчанка довго не могла тревати. Скоро вороги зорієнтуються, що трьох людей проти них довго не встоять, думав Тарзан. Треба було скоро щось інше робити. Тарзан, вирвавши з рук Перія другого меча, виступив наперед і поважно заявив: „Перший чоловік, що рушиться у напрямку цеї ручки, згине, як згинув попередник".

Страшна лють огорнула королеву Агті, яка бачила, що вона таки програє. Вона хвилю мовчала, а далі глумливо заговорила: „Коли ти думаєш, що ти переміг, то помиляєшся, могутній Тарзане!" З тими словами вона добула короткого ножа і притулила до грудей Дженети зо словами: „Коли ти рушишся з місця, вона відразу сконає!"

В КОЖНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА".